

שמירת הלשון

לשון הרע לתועלת אישית – חפץ חיים י, יא-יג

הרב חיים סבתו

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל י, י"א

ומה מאד יש לזהר, (לא) שלא להתיר לעצמו לספר לאחרים, איה שיהיה לו עסק עם פלוני ופלוני, וגזלו, או עשקו בזה ובזה האפו, או שחרפו, או צערו ובישו וכל כהאי גוונא (וכל כיוצא בזה), ואפלו אם הוא יודע בעצמו, שאינו משקר בספור הזה, (אם לא, באפו שנבאר לקמן בסעיף י"ג), ואפלו אם יצטרפו לזה כל שאר פרטי ההתר הנ"ל, דבדאי אין כונתו בעת הספור לתועלת, דהינו, לפרסם גנותו של חברו, כדי שבידו עושי רשעה בעיני בני אדם, ויזהרו על ידי זה מללכת בדרכיהם הרעים, או כדי שהוא יראה בעצמו שהבריות מגנות אותו, אולי על ידי זה ישוב מדרכיו הרעים, רק כונתו כדי לבזותו בעיני בני אדם, שיפרסם לפנייהם לחרפה ולקלון עבור זה שנגע בממונו או בכבודו, וכל שיראה יותר, שדבריו יתקבלו לפני השומעים, ויתפרסם בעיניהם לגנות ולבזיון עבור זה, יהיה יותר שמח ויותר נהנה מזה.

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל י, י"ב

וקל וחמור אם לא הרע לו, רק לא היטיב עמו בטובות, אשר היה ראוי להיטיב עמו בעניני הלואה וצדקה והכנסת אורחים וכיוצא בזה, אם הוא הולך ומגלה אחר כך דבר זה לאנשים לגנות פלוני בזה, לשון הרע גמורה היא מן הדיו, וכמו שכתבנו לעיל בכלל ה' סעיף א', ועובר בזה עוד על כמה לאוין אחרים, לבד אסור לשון הרע, וכמו שבארנו בכלל הנ"ל. ונקשלו בזה, בעונותינו הרבים, הרבה אנשים, כמו שאנו רואין בעליל, שאם לא יקבלו לאחד בסבר פנים יפות כרצונו בעיר אחת, כשהוא נוסע אחר כך לעיר אחרת, מפרסם לגנות עבור זה האנשים החשובים דשם, מפני שלא סיעוהו בעניניו. וכל שכן אם מבזה עבור זה סתם לכל העיר, (לב) בודאי עון פלילי הוא, כי אסור לשון הרע, אפלו על אמת, שכתבנו למעלה, הוא אפלו אם מספר על איש פרטי, וכל שכן על עיר שלמה שבישראל המחזיקים באמונת ה', ודאי עון גדול הוא.

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל י, י"ג

ואף על פי כן נראה לי, דאם הוא משער, שעל ידי זה, שישפר לאנשים, האיה שפלוני (לג) עשה לו עולה בענין ממון וכיוצא בזה, תוכל לבוא לו מזה תועלת על להבא, כגון, שישפר לאנשים, שדבריהו נשמעין לו, אם יוכיחוהו על זה, ואולי על ידי זה ישיב לו הגזלה וההזק וביצא בזה, (לד) מתר לו לספר להם ולבקש מאתם, שישיעוהו בזה. ולפעמים יציר תועלת על להבא מהספור, אפלו שלא בענין ממון, (דהינו ענין צער ובשת ואונאת דברים וכיוצא בזה), כגון, אם נודע לו בברור, איה שפלוני רוצה לחרפו ולגדפו על דבר פלוני ופלוני, אם יספר זה לאנשים חשובים או לקרוביו של פלוני, ויעירי לפנייהם את אמתת הענין, ויראו בעצמם שהדיו עמו, אפשר שימנעוהו מזה, או אפלו הוא דבר, ששכבר עבר, ששכבר חרף אותו, אך שהוא משער, שאם לא יספר הדבר לקרוביו, או לאנשים חשובים, כדי שימנעוהו מזה, יבוא עוד לחרפו ולגדפו (לה) בכל אלו האפנים

דף מקורות

וכיוצא בזה, מתר לספר הדבר לבני אדם, אף שעל ידי הספור יתבזה חברו לפני השומעים, כיון דאין פגנת המספר לזה, רק הוא רוצה לשמר את עצמו, שלא יהיה לו ממנו נזק בענין ממון או צער וביוש.